



## MAKÓ VÁROS POLGÁRMESTERÉTŐL FROM THE MAYOR OF MAKÓ

### ELŐTERJESZTÉS

Ikt.sz.: 1/346-1/2015/I

Üi.: Barna Gábor

**Tárgy:** Ságvári Endre szobrának áthelyezése a  
József Attila Múzeumba

**Melléklet:** 1 db térképmásolat

**Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete**

### MAKÓ

#### **Tisztelt Képviselő-testület!**

Ságvári Endre szobra a mai napig közterületen áll Makó Gerizdes városrészben, a Kelemen László és Kertész utcák találkozásánál található téren.

Zeitler Ádám önkormányzati képviselő indítványozza a szobor áthelyezését a makói József Attila Múzeum anyagába.

Az 1913-as születésű Ságvári Endre Tibor polgári családból származott, apja, az I. világháború hős veteránja jónevű ügyvéd, aki érdemei okán még megbecsült magyar királyi honvédségi védőként is működhetett. Édesanya Ságvári Sándorné Erdős Rozália tanítónő közösen jótékonykodhatott a kormányzó nejevel, a család szeme fénye, a tehetséges "Endri" pedig szép rendben haladt a jogászi pálya irányába. A Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatójaként Ságvári figyelmét azonban korántsem kötötte le a jog kizárólagos tanulmányozása: Mahler Ede assziriológiai és Závodszy Levente régészeti előadásait látogatta, célba lőtt, többször párbajozott, s tehetséges kardvívóként bejutott a tekintélyes sportegyesület, a BEAC csapatába is. Mindezeknél azonban jóval fontosabb, hogy Ságvári az egyetemi évek során és az egyetem falain belül kezdett el aktívan politizálni. Előbb szolidan kivette részét az úgynevezett tandíjreform-mozgalomból, majd 1935-ben a Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesületének keretei között megalakult Haladó Diákok Pártjának egyik irányítója és a Diák Szó című rövid életű periodika szerkesztője lett. E minőségében agitált azután az erősen antidemokratikus kamarai rendszer, a szegényebb egyetemi hallgatókat sújtó kötelező óralátogatás, illetve az egyetemi munkaszolgálat intézménye ellen.

A már egyértelműen marxista irányultságú egyetemi politizálás évei 1936 decemberében értek véget, amikor is - értekezésének (*A sajtótörvény és katonai büntetőjog*) elfogadása után - az államtudományok doktorává avatták. Ugyancsak 1936-ban lépett be Ságvári a szocdem párt, az MSZDP erzsébetvárosi szervezetébe, ahol hamarosan a párt ifjúsági osztályának, az ez idő tájt már döntően az illegális kommunisták által dominált Országos Ifjúsági Bizottságnak az egyik kulcsfigurájává vált. Ez annál is értelemsebb fejlemény volt, mert 1936 körül tagja lett a Kommunisták Magyarországi Pártjának (KMP), s így beépülése a korabeli hazai baloldal egyetlen legálisan működő politikai csoportosulásába pártmegbízatásként értékelhető. A skizofrén helyzetet jelentősen enyhíthette, hogy éppen ekkoriban állott be határozott irányváltás a Komintern, s következésképpen a KMP taktikájában is, amely így immár a népfretpolitikát, az anti-fasiszta összefogás elsődlegességét állította előtérbe, s az együttműködés lehetőségét kereste a szociáldemokratákkal.

Ságvári, aki tehát egy pillanatra sem elégedett meg a korábban divatozó szalonkommunizmus veszélytelen praxisával, belevetette magát a mozgalmi életbe. Fölvilágosító előadásokat tartott, kirándulásokat vezetett, kapcsolatot keresett az ifjúmunkásokkal (egyik tárgyalópartnere az akkor

még építőmunkás, Apró Antal volt), s okosan bővítette a csekély létszámú illegális párt hálózatát. Tevékeny konspirátorból akkor vált - akarva-akaratlanul - nevezetes országháborítóvá, amikor több szélsőjobboldali provokációra válaszul 1937-ben megszervezte a Tompa utcai nyilas verést. Az év szeptemberében vagy jó kétszáz fiatal szocdem támadta meg az Egyesült Magyar Nemzetiszocialista Párt soros heti rendezvényét, s az összecsapás során az ifik alaposan elagyabugyáltak jó egynehány nyilast. A főszervező Ságvári Endrét a követő napon letartóztatta a rendőrség, a bíróság pedig - nagy sajtóvisszhangot kiváltó perben - nyolc hónapnyi letöltendő börtönbüntetésre ítélte. Ságvári, aki mindemellett elveszítette állását is (eladdig a főváros adóhivatali tisztviselőjeként működött), két részletben leülte büntetését, majd szabadulván, a Népszava kiadóhivatalában alkalmazták. Ekkoriban már a különféle antifasiszta megmozdulások avatott szaktekintélyének számított, s mint ilyen, 1941-ben előbb a Batthyány-örökmécsesnél (október 6.), majd pedig a Kerepesi temetőben, Kossuth és Táncsics sírjánál (november 1.) tartott háborúellenes demonstrációt. A visszaemlékezések szerint ugyancsak részt vett a Történelmi Emlékbizottság 1942. március 15-ei ünnepségének a megszervezésében.

Ságvári még az év nyarán teljes illegalitásba vonult, s e lépése utóbb módfelett indokoltnak bizonyult, hiszen alig pár nappal később a mozgalom megannyi résztvevőjét letartóztatták, másokat pedig büntetőszázadba sorolva a frontra vezényelték. (Ságvári feleségét, Bars Magdát rövid időre ugyancsak lefoglák.)

Az illegalításban Ságvári Endre a visszaemlékezők egybehangzó tanúsága szerint tehetséges konspirátor volt, aki nyílt életmódján és érintkezési szokásain csak alig valamicskét változtatva őrizte meg mozgási szabadságát. A nevét és személyi iratait gyakorta változtató mozgalmár 1943-ban egyértelműen ellenezte ugyan a KMP taktikai szempontból végbevitt föloszlatását, majd Békepárt néven való újjáalakítását, viszont a meghozott döntést fegyelmezett kommunistaként tudomásul vette. Mi több, ő szerzett a pártnak új nyomdát, s ő lett a párt illegálisan terjesztett lapjának, a Béke és Szabadságnak a szerkesztője is. A német megszállást követően Ságvári már a fegyveres ellenállás megszervezésén, fegyverek beszerzésén ügyködött, ám 1944. július 27-én a csendőrnnyomozók önhibáján kívül a nyomára bukkantak. A zugligeti Nagy-féle cukrászdában megpróbálták letartóztatni, de Ságvári - legalább saját személyében - fegyveres ellenállást tanúsított, s pisztolyából több lövést (köztük egy halálosat is) leadott a csendőrökre. Hiába, menekülés közben őt magát is halálos lövés érte, s a kommunista legendárium szerint ekkor hagyta volna el ajkát az utóbb elhíresült szállóige: "32 nevem volt, találjátok ki, melyik az igazi."

Részletes életrajzából kiderül, hogy Makóhoz semmilyen szál nem köti.

A Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása a következő: „*Neve a kommunista áldozatvállalás jelképe lett, így közterület elnevezésére nem ajánljuk, mivel értelmezésünk szerint a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 14. § (2) bekezdése alapján XX. századi önkényuralmi politikai rendszer fenntartásához kapcsolható.*”

Ezek alapján, a közterületen elhelyezett szobrának áthelyezése is indokolt a József Attila Városi Könyvtár és Múzeumba, ahol továbbra is megtekinthető lesz az érdeklődők számára.

## **Tisztelt Képviselőtestület!**

Javaslom a képviselő-testületnek, hogy a Ságvári szobor áthelyezése érdekében hozza meg az alábbi határozatot.

### **HATÁROZATI JAVASLAT**

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 109. § (1) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva egyetért azzal, hogy Ságvári Endre szobra a Makó Gerizdes városrészben, a Kelemen László és Kertész utcák találkozásánál található térről (6324 hrsz.-ú) a József Attila Város Könyvtár és Múzeumba áthelyezésre kerüljön.

Felkéri a polgármestert, hogy az áthelyezéssel kapcsolatban - a fenti törvény 109. § (2) bekezdésében előírt - szakvéleményt szerezze be és a szakvélemény kézhezvételét követő testületi ülésre terjessze a

képviselő-testület elé.

A képviselő-testület a szükséges eljárások lebonyolítására felhatalmazza a polgármestert.

**Határidő:** azonnal

**Felelős:** polgármester

**Erről értesítést kap:**

- Makó város polgármestere
- Makó város jegyzője
- Polgármesteri Hivatal Innovációs és Városfejlesztési Iroda Műszaki Csoport
- Polgármesteri Hivatal Kabinet Iroda
- Irattár

**Makó, 2015. március 19.**

**Farkas Éva Erzsébet**  
**polgármester**



27-444-311  
(55.11)

(dk) p3.1

Háman Károly utca  
Kökény utca

27-443-422

0 évi 1:1000 m.a.-ű Stereo szelvényezésű földmérési alaptérkép száma 42460/1983 OFTH számú F.7. Szabályzat földi eljárással sikrajzilag helyszínelte és azonos méretarányban történő grafikus átvétellel EOTR-be átdolgozta